

МОНІТОРИНГ ГРОМАД – ТРАВЕНЬ 2026

Автори:

KSE Institute: Юлія Маркуц, Андрій Дарковіч, Владислав Шиманський

KSE University: Тетяна Лукеря



ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ	2
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?	3
ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	5
БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА	9
СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД	16
МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	16
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	17

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

У травні розширилися фінансові та організаційні можливості громад у сферах безпеки, відновлення, залучення міжнародної допомоги та надання адміністративних послуг. Законодавче закріплення права фінансувати місцеві програми підтримки сектору безпеки й оборони фактично легалізувало практики, які громади застосовували з початку повномасштабного вторгнення, та розширило їхні можливості будувати й утримувати фортифікаційні споруди. Одночасно Уряд розпочав підготовку багаторічної програми підтримки прифронтових територій і територій відновлення, яка має об'єднати інструменти регіональної політики, відбудови та секторального розвитку. Для прифронтових територій знижено мінімальний рівень співфінансування заходів комплексних планів стійкості з базових 20% до 10-15%, що має зробити державне фінансування доступнішим для громад із найбільшим безпековим і бюджетним навантаженням. Крім того, парламент остаточно затвердив механізм доплат працівникам органів місцевого самоврядування, які працюють із міжнародними програмами та грантами, за рахунок коштів самих проєктів. Це допоможе залучити до ОМС і втримати там кваліфіковані кадри. Триває узгодження правил адміністративного збору, які мають зробити систему оплати адміністративних послуг прозорішою, але водночас можуть вплинути на обсяг відповідних надходжень місцевих бюджетів (напрямок впливу буде визначений після остаточного узгодження законопроекту).

Доходи місцевих бюджетів надалі зростали швидше за інфляцію, однак позитивна динаміка значною мірою залежала від ПДФО і державних трансфертів. Власні доходи загального фонду виросли на 13,7% р/р – до 52,4 млрд грн, тоді як інфляція становила 9,6%. Основний внесок забезпечив ПДФО, надходження якого збільшилися на 20,4% на тлі зростання заробітних плат. Єдиний податок виріс на 14% завдяки збільшенню оборотів і кількості ФОП, плата за землю – на 11% переважно через індексацію нормативної грошової оцінки, акцизний податок – на 8%, а надходження податку на нерухоме майно у травні майже не змінилися. Обсяг міжбюджетних трансфертів виріс на 52,6%, передусім через збільшення освітньої субвенції на 62,5% у зв'язку з підвищенням зарплат педагогів та початком відпусток. Додаткова дотація бюджетам, які зазнали негативного впливу війни, скоротилася на 61% через зміну формули її розрахунку, а реверсна дотація виросла на 23,9% до 1,6 млрд грн. Загалом травневі показники свідчать про реальне зростання ресурсної бази місцевих бюджетів, але водночас про важливу роль державних трансфертів і механізмів бюджетного вирівнювання.

Безпекове навантаження на громади залишалось стабільно високим, а руйнівні наслідки атак зростали значно швидше за їхню кількість. За даними ACLED, було зафіксовано 3 193 обстріли та 787 уражень цивільної інфраструктури. Порівняно з травнем 2025 року кількість атак виросла на 25%, тоді як кількість уражень – у 2,7 раза. 82,5% всіх атак становили повітряні та дроніві удари, що поширює безпекові ризики далеко за межі прифронтових територій. Втім, 90,6% обстрілів і 79,5% уражень інфраструктури все ще припадали на прифронтові громади, які найбільше страждають від дій росіян. Майже 80% усіх уражених об'єктів належали до житлової забудови, тоді як пошкодження енергетичної, освітньої та медичної інфраструктури, хоча й були менш численними, створювали значні ризики для безперервності місцевих послуг. Найбільша частка інфраструктурних втрат припала на міські громади, тоді як сільські та селищні громади дедалі частіше стикалися з повітряними атаками. Ці дані показують, що безпекова готовність має стати постійною складовою місцевого управління, а державна та донорська підтримка громад повинна враховувати не лише близькість фронту, а й інтенсивність атак, фактичний масштаб руйнувань, тип громади та її спроможність швидко відновлювати базові послуги.

У травні співробітництво громад виконувало дві важливі функції – всередині країни воно допомагало зберігати базові послуги та реагувати на наслідки війни, а міжнародні партнерства ставали джерелом управлінської спроможності й підтримки відновлення. До реєстру було внесено 12 нових договорів міжмуниципального співробітництва, більшість із яких передбачали делегування завдань або спільне утримання установ у сферах освіти, соціального захисту, роботи з ветеранами та переміщеними мешканцями. Це свідчить про поступове поширення моделі сервісних хабів, коли більш спроможна громада забезпечує спеціалізовані послуги для кількох громад-партнерів, а також про використання співпраці для збереження інституційної присутності переміщених громад і виконання безпекових завдань. Міжнародне територіальне співробітництво поступово виходить за межі традиційного побратимства: п'ять зареєстрованих у травні угод охоплювали кризове управління, стійкість, цифрову трансформацію, енергоефективність і повоєнну відбудову. Громади використовують співпрацю для компенсації нестачі ресурсів, доступу до спеціалізованої спроможності та адаптації до воєнних і відновлювальних викликів, причому офіційні реєстри відображають лише частину фактичної співпраці.

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ГРОМАД: ЩО НОВОГО?

Громади отримали чіткі законодавчі підстави для підтримки сектору безпеки та оборони за рахунок місцевих ресурсів. Президент підписав [закон](#), який доповнює чинні норми Бюджетного кодексу України та закріплює право громад фінансувати й реалізовувати місцеві програми підтримки сектору безпеки й оборони, брати участь у заходах із посилення обороноздатності. Крім цього, розширюються можливості громад із будівництва та утримання фортифікаційних споруд. Отже, практики підтримки військових і сил безпеки, які фактично працювали з перших днів повномасштабного вторгнення, нарешті отримали чітку правову основу.

Уряд продовжує формувати більш адресну систему підтримки територій, поєднуючи нові програмні інструменти розвитку з гнучкішими механізмами фінансування відновлення. Уряд розпочав підготовку багаторічної Державної програми підтримки прифронтових територій і територій відновлення. Програма має поєднати інструменти регіональної політики, відновлення та секторального розвитку відповідно до підходів Європейського Союзу. Це допоможе забезпечити більш скоординовану підтримку громад, що працюють в умовах підвищених безпекових ризиків, значних руйнувань та демографічних втрат, і створити умови для відновлення місцевої економіки, критичної інфраструктури та повернення населення.

Уряд пристосував механізми співфінансування заходів комплексних планів стійкості до фінансової спроможності громад: для прифронтових областей співфінансування становитиме 10-15%, для решти громад 20%. Наприклад, для Дніпропетровської області мінімальний рівень співфінансування становитиме 15%, а для Донецької, Запорізької, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської та Чернігівської областей – 10%. Зміни стосуються проєктів на об'єктах комунальної власності територіальних громад і зумовлені тим, що значна частина місцевих ресурсів спрямовується на безпекові потреби та підтримку критичної інфраструктури. Для громад це означає полегшення умов реалізації проєктів, передбачених комплексними планами стійкості, та ширші можливості залучення державного фінансування на заходи відновлення і розвитку.

Тепер громади можуть запроваджувати додаткові стимули для залучення міжнародної технічної допомоги. Наприкінці травня Парламент схвалив [закон](#), який дозволяє використовувати кошти міжнародних програм і грантів для матеріального стимулювання працівників органів місцевого самоврядування, залучених до підготовки, управління та реалізації відповідних ініціатив. Порядок здійснення таких виплат визначатиметься місцевими радами на основі типового порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Очікується, що новий механізм сприятиме залученню та утриманню фахівців, необхідних для роботи з міжнародними партнерами, посиленню спроможності громад залучати зовнішнє фінансування без додаткового навантаження на місцеві бюджети. Для громад це означає необхідність посилювати власну проектну спроможність, адже можливість використання нового механізму залежатиме від здатності залучати міжнародні програми та грантове фінансування.

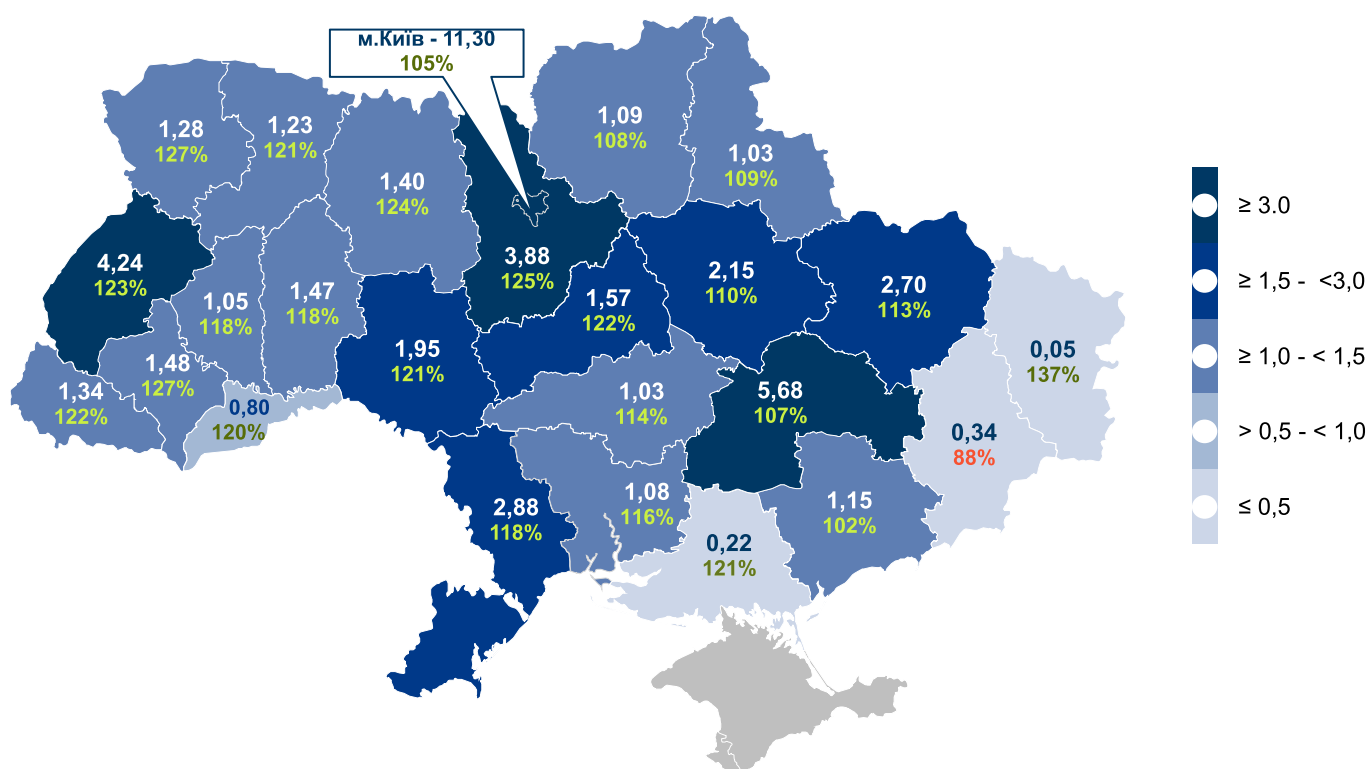
Поступово узгоджуються нові правила визначення вартості адміністративних послуг. У травні робоча група продовжила підготовку [законопроекту](#) про адміністративний збір до другого читання та погодила низку важливих підходів. Зокрема, підтримано збереження безоплатності адміністративних послуг у сфері соціального та пенсійного забезпечення і запропоновано не встановлювати адміністративний збір за послуги, що надаються безпосередньо за рішеннями місцевих рад. Тривають дискусії щодо розмірів зборів за окремі послуги у сфері будівництва та інших адміністративних послуг. Для громад ця реформа має визначити більш прозорі правила формування плати за адміністративні послуги та вплинути на надходження від їх надання. Йдеться про встановлення єдиних підходів до того, які адміністративні послуги мають бути безоплатними, які – платними, та за якими правилами визначатиметься розмір плати.

ФІНАНСОВИЙ СТАН У РЕГІОНАХ: ТЕНДЕНЦІЇ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ¹

За травень 2026 року порівняно з травнем 2025 року доходи загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) **виросли на 13,7%**, що в 1,4 раза перевищує індекс інфляції – 9,6% (травень 2026 до травня 2025). Станом на 1 червня надходження становили **52,4 млрд грн**. Темпи приросту доходів (без трансфертів) місцевих бюджетів (громад, районів та областей) у 17 областях перевищували середній показник по Україні.

РИСУНОК 1.

Надходження до загального фонду (без трансфертів) у травні 2026 (млрд грн) та темп їхнього зростання до травня 2025, %



Джерело: Мінфін, OpenBudget

ПДФО традиційно займає найбільшу частку в структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) – 56,1%. Обсяг надходжень цього податку за травень 2026 року становив 29,4 млрд грн (+20,4% р/р). Передусім це пов'язано зі зростанням середньої заробітної плати. Згідно з даними work.ua, зарплата з травня 2025 року по травень 2026 року виросла на 20% (з 25 000 грн до 30 000 грн).

У травні другим за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження єдиного податку (з часткою 14,7%), який становив 7,7 млрд грн (+14,0%). Зростання пов'язане зі збільшенням обсягів виручки ФОП III групи (через інфляцію ціни на товари та послуги виросли, що привело до більших сум виручки у підприємців та відповідно більших податкових відрахувань до місцевих бюджетів), а також із

¹ Розділ підготовлено в межах єдиного аналізу тенденцій місцевих бюджетів, який викладено у продуктах KSE Institute «Бюджетний барометр» та «Моніторинг громад»

підвищенням мінімальної заробітної плати на 8,1%, а прожиткового мінімуму для працездатних осіб на 9,9% (01.01.2026 до 01.01.2025). Від цих величин залежить розмір податку для ФОП II групи та ФОП I групи відповідно. За даними [opendatabot](#), загальна кількість ФОПів у травні 2026 року була більшою, ніж в аналогічний період минулого року, на 71 611 (у травні 2026 року – 2 202 254).

Третім за обсягом у структурі доходів загального фонду (без трансфертів) є надходження плати за землю (7,6% доходів) в обсязі 4 млрд грн (+11%). Зростання відбулося за рахунок підвищення коефіцієнту індексації нормативної грошової оцінки земельної ділянки. За інформацією ДПС, цей коефіцієнт у 2026 році (за 2025 рік) становить 1,08. Нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації є базою оподаткування земельним податком та нарахування орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності і використовується для розрахунку плати за землю.

Акцизного податку надійшло 3 млрд грн (+8% р/р), що пов'язано зі зростанням ставок акцизів та роздрібних цін на підакцизні товари. Збільшення надходжень відбулося головним чином через підвищення ставок акцизного податку з початку року, зростання роздрібних цін на алкоголь та тютюнові вироби, зростання обсягу продажів пального² (імпорт палива у травні був [на 30% вищим](#), ніж у квітні), а також [ефективним](#) адмініструванням податків.

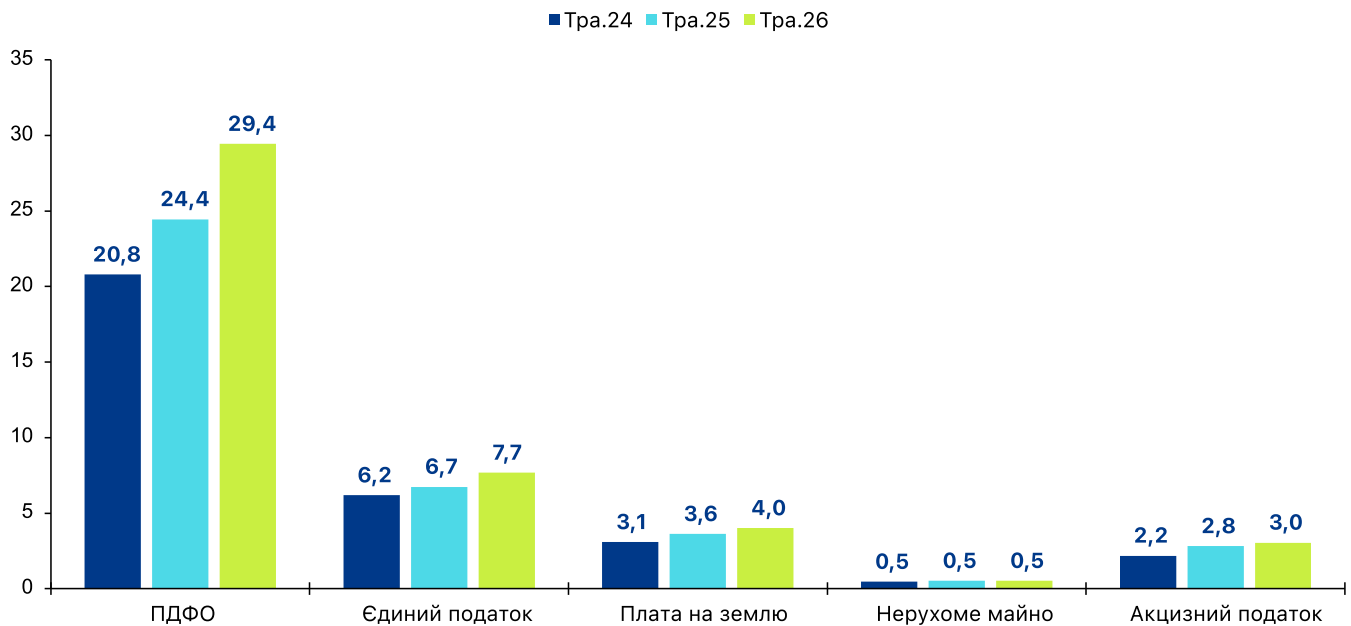
Фактичні надходження податку на нерухоме майно збільшилися порівняно з травнем 2025 року на 0,4% до 0,5 млрд грн. За 5 місяців 2026 року цього податку надійшло на **12,9%** більше, ніж за аналогічний період минулого року. Це зростання пов'язане з підвищенням мінімальної заробітної плати, яка використовується для розрахунку податку для юридичних осіб і станом на 1 січня 2025 року була на 12,7% вищою, ніж роком раніше.

ЗАКОНОДАВЧА ОСНОВА ТА ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ТРАВНІ

- Єдиний податок для ФОП II групи становить 20% від мінімальної заробітної плати – 1 729,4 грн, для ФОП I групи -- 10% від прожиткового мінімуму або 332,8 грн. ФОПи I і II групи сплачують єдиний податок щомісячно до 20 числа, а ФОП III групи сплачують єдиний податок у травні за I квартал 2026 року.
- Плата за землю є обов'язковим платежем у складі податку на майно та включає земельний податок, а також орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності. У травні 2026 року юридичні особи сплатили плату за землю за квітень 2026 року.
- Юридичні особи сплачують податок на нерухоме майно авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом.
- Фізичні особи зобов'язані сплачувати податок на нерухоме майно за 2025 рік протягом 60 днів з дня вручення їм податкового повідомлення-рішення, які надсилаються до 01 липня 2026 року.
- У травні підприємці сплачували акцизний податок за квітень 2026 року.

² Нестабільна ситуація на Близькому Сході підвищує попит на пальне, особливо під час посівної кампанії, а також підтримувала попит програма кешбек на пальне, якою скористалися 2,3 млн осіб за даними [Мінекономіки](#)

Надходження за основними податками до загального фонду місцевих бюджетів за травень 2024-2026 років, млрд грн



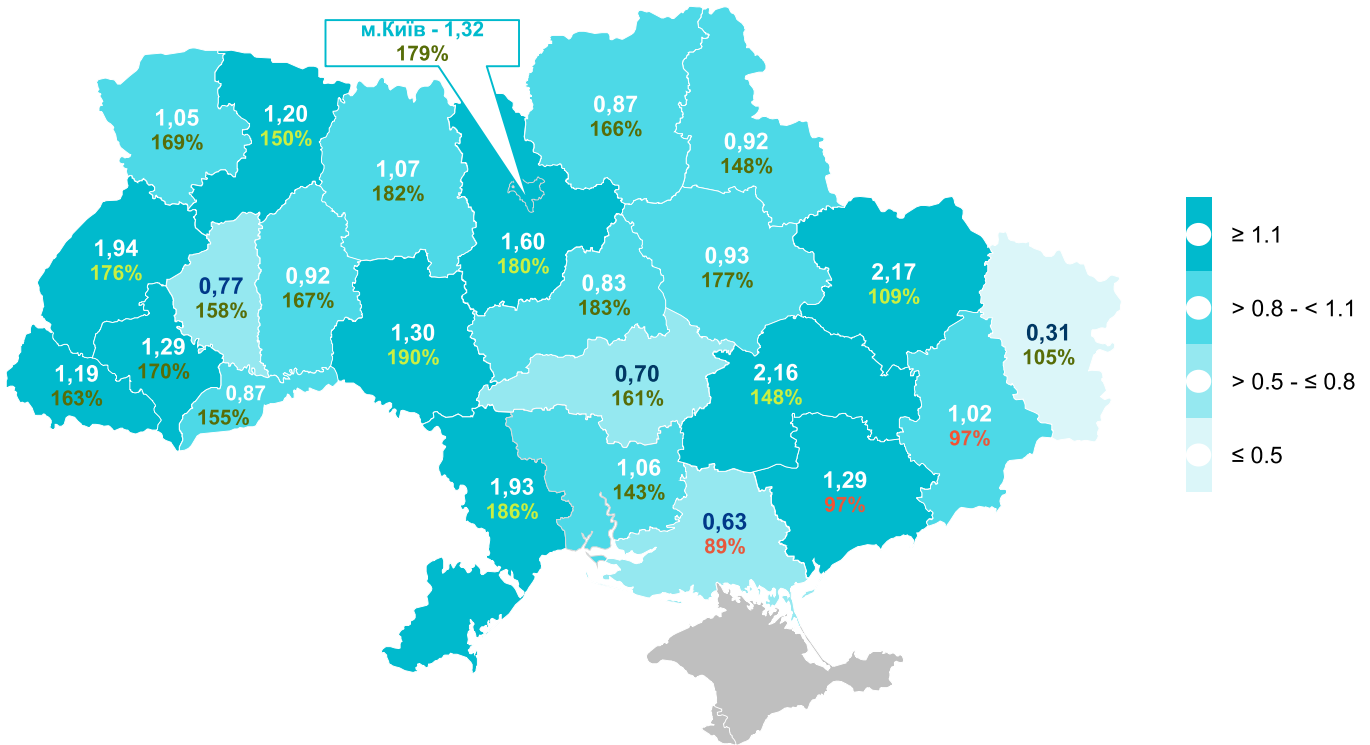
Джерела: Мінфін, OpenBudget

У травні 2026 року Уряд перерахував місцевим бюджетам трансфертів на 52,6% більше, ніж за травні 2025 року, зокрема базової дотації – на 20,5%, освітньої субвенції – на 62,5%. Зростання освітньої субвенції пов'язане з підвищенням заробітної плати педагогам з 1 січня 2026 року на 30% та початком відпускної кампанії педагогів (для нарахування відпускних у наступних місяцях). Додаткової дотації для ОМС, що зазнали негативного впливу повномасштабної збройної агресії РФ, за травень 2026 року надійшло на 61% менше³, ніж за травень 2025 року (її отримали 2 обласних бюджети й 113 бюджетів територіальних громад).

³ Зменшення цієї дотації пов'язане зі зміною формули, а саме, у 2026 році додали: 1) індексацію в розрахунок ПДФО на зростання мінімальної заробітної плати; 2) податок на прибуток для обласних бюджетів. Відповідно призначення на цю дотацію в державному бюджеті на 16,7% менші, ніж у 2026 році. Детальніше про дотацію ми писали у [Моніторингу громад за квітень 2026](#)

РИСУНОК 3.

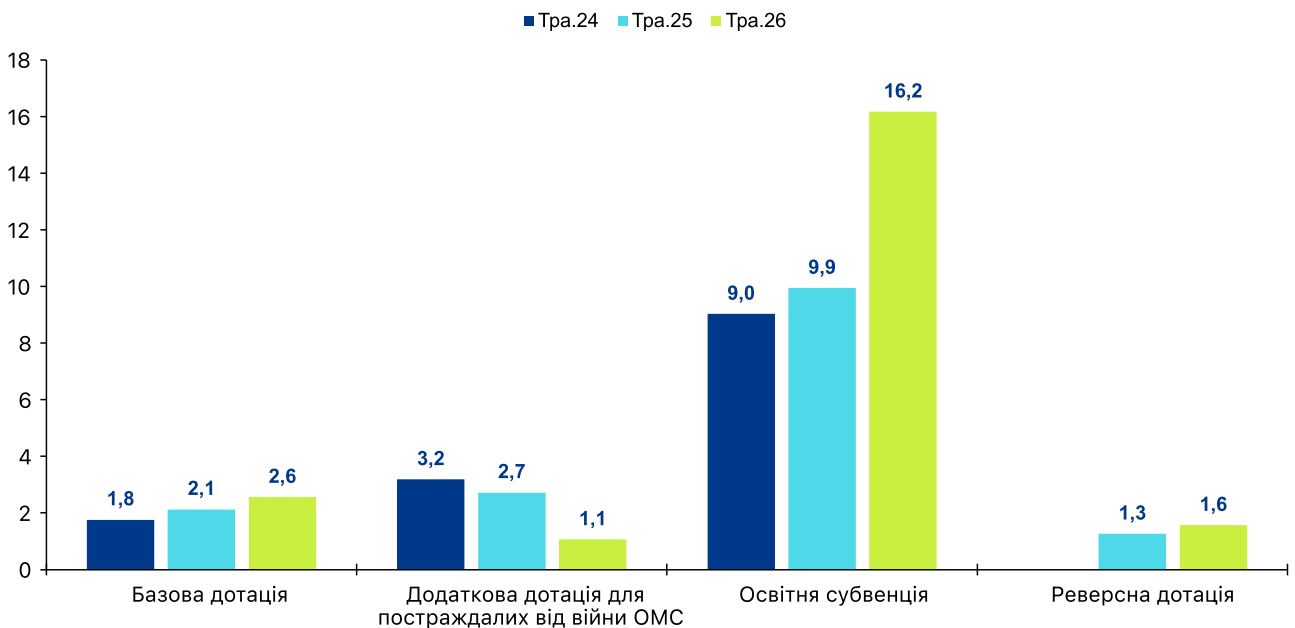
Надходження міжбюджетних трансфертів у травні 2026 (млрд грн) та їхнє зростання до травня 2025, %



Джерело: Мінфін, OpenBudget

РИСУНОК 4.

Надходження основних міжбюджетних трансфертів до місцевих бюджетів та вилучення до державного бюджету за травень 2024-2026 років, млрд грн



Джерело: Мінфін, OpenBudget

Реверсну дотацію в травні 2026 року перераховано з 207 місцевих бюджетів (4 обласних, 73 міських громад, 40 селищних громад, 90 сільських громад) до державного бюджету на суму 1,6 млрд грн, що на 23,9% більше, ніж за травень 2025 року. Базову дотацію в сумі 2,6 млрд грн у травні отримали 999 місцевих бюджетів (18 обласних, 231 міських громад, 316 селищних громад, 434 сільських громад).

БЕЗПЕКОВА СИТУАЦІЯ В ГРОМАДАХ: СТАН І ДИНАМІКА

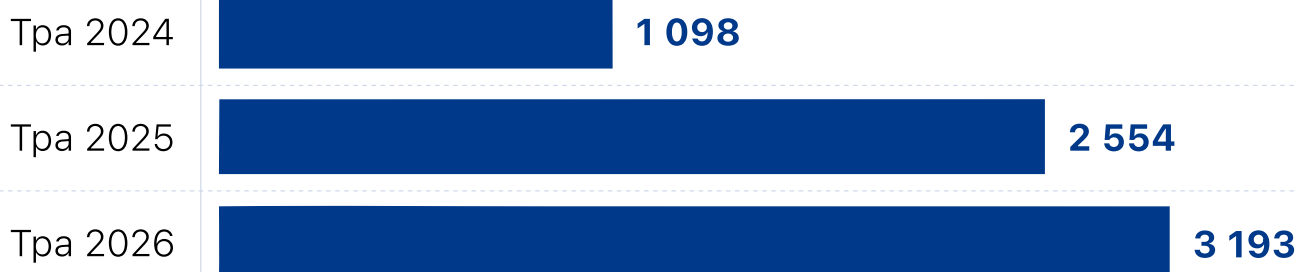
У травні війна не стала набагато інтенсивнішою порівняно з квітнем, але залишилася стабільно руйнівною. За даними ACLED про підконтрольні Уряду України громади, у травні було зафіксовано 3 193 обстріли та 787 уражень цивільної інфраструктури. Порівняно з травнем 2025 року кількість обстрілів виросла на 25% – з 2 554 до 3 193, тоді як кількість уражень інфраструктури виросла значно більше – на 165%, з 297 до 787. Порівняно з травнем 2024 року обстрілів стало майже у 2,9 раза більше, а уражень цивільної інфраструктури – майже у 8,8 раза.

РИСУНОК 5.

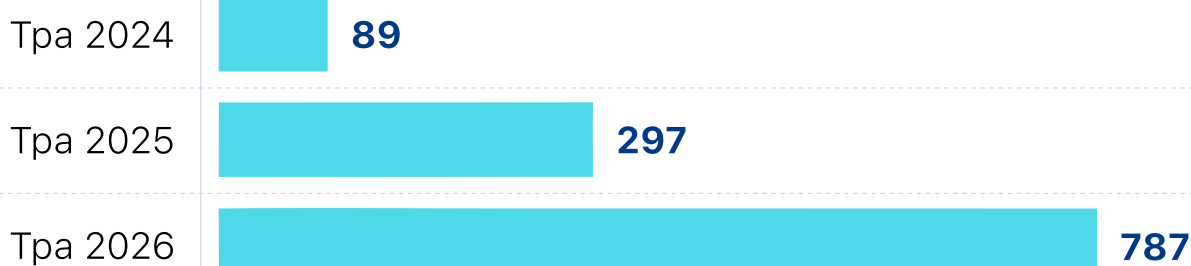
Динаміка обстрілів та уражень цивільної інфраструктури в громадах у травні 2024-2026 років, од.



Обстріли, усього



Ураження цивільної інфраструктури



Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Для ОМС зростання кількості уражень означає більші витрати на обробку звернень мешканців, проведення ремонтів, надання тимчасового житла тощо, а також додаткове навантаження на комунальні служби. У квітні 2026 року було 3 084 обстріли та 792 ураження цивільної інфраструктури, у травні – 3 193 обстріли та 787 уражень.

Дронові удари залишаються основним форматом загрози для громад. У травні на них припало 2 634 із 3 193 обстрілів або 82,5%. У травні 2024 року їхня частка становила лише 28,8%, а у травні 2025 року – 72,2%. Натомість частка артилерійських, мінометних і ракетних обстрілів скоротилася з 71,2% у травні 2024 року до 17,5% у травні 2026.

Головний удар знову припав на житло. Із 787 уражень цивільної інфраструктури у травні 2026 року 629 припали на житлові об'єкти – це 79,9% усіх зафіксованих втрат. У травні 2025 року таких випадків було 228, а у травні 2024 року – лише 56. Саме житло робить війну найбільш видимою на місцевому рівні: пошкодження будинку одразу стає питанням безпеки, тимчасового ремонту, соціальної підтримки і довіри мешканців до здатності керівництва громади швидко бути поруч.

РИСУНОК 6.

Ураження цивільної інфраструктури у травні 2025-2026 років, од.



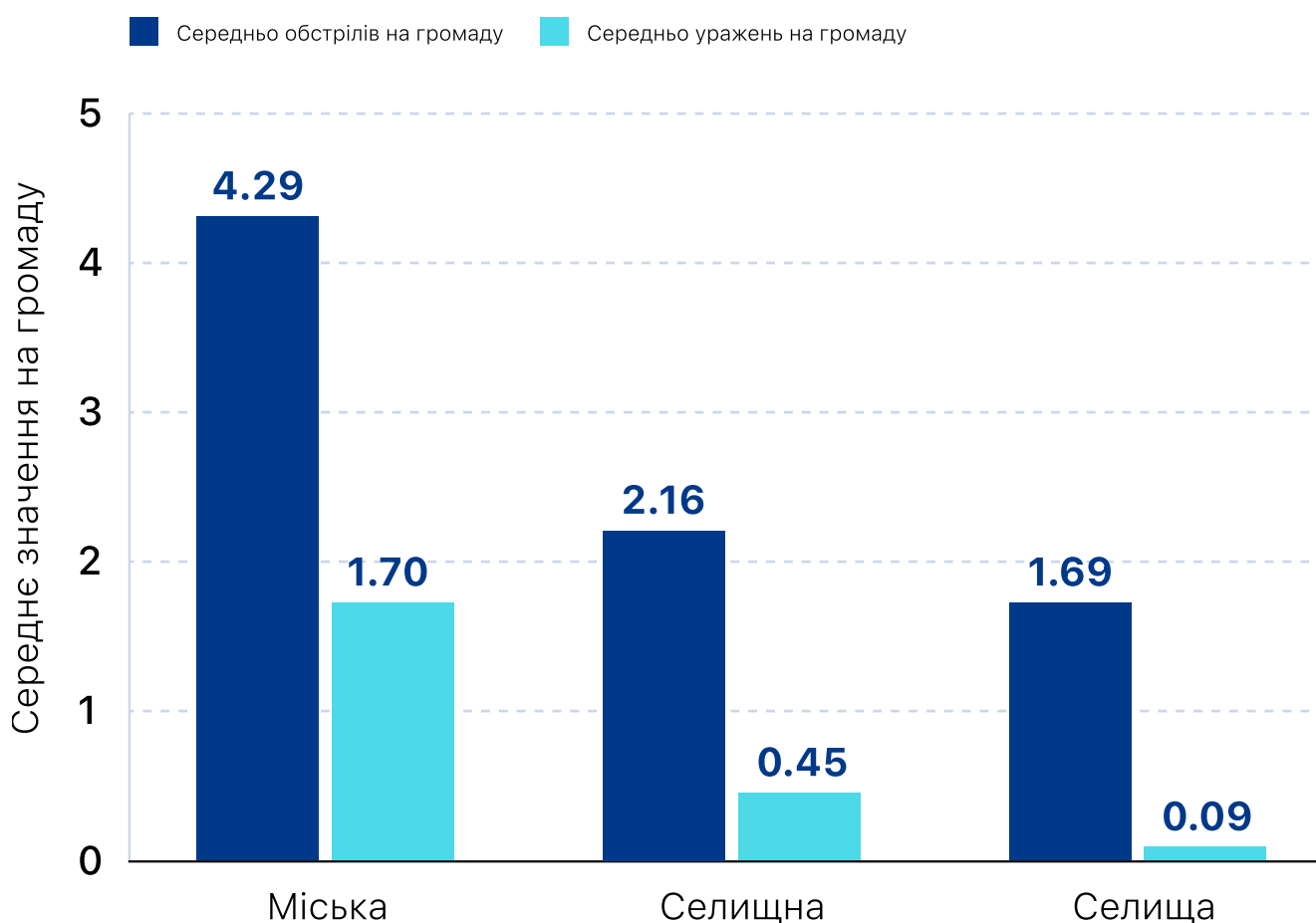
Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Енергетична, освітня та медична інфраструктура мають менші показники уражень, але їхні ураження сильніше б'ють по функціонуванню громади як системи. У травні було зафіксовано 75 уражень енергетичної інфраструктури, 53 – освітньої та 30 – медичної. Порівняно з травнем 2025 року ураження медичної інфраструктури вирости вп'ятеро – з 6 до 30 випадків, хоча в абсолютному вимірі найбільший приріст уражень житлової інфраструктури: +401 випадок.

Міста несуть основні матеріальні втрати, села – дедалі більший повітряний ризик. У травні на міські громади припало 1 417 обстрілів (44,4%) та 562 ураження цивільної інфраструктури (71,4% всіх інфраструктурних втрат). Вища щільність житла, енергетичних мереж, шкіл, лікарень і комунальної інфраструктури робить міста головним простором матеріальних втрат. У травні на селищні громади припало 818 обстрілів, а на сільські – 958 (разом це 55,6% усіх обстрілів у громадах та 28,6% уражень інфраструктури). В середньому на одну селищну громаду припадало 2,16 обстрілу і 0,45 ураження, на одну сільську – 1,69 обстрілу і 0,09 ураження.

РИСУНОК 7.

Середнє безпекове навантаження на одну громаду за типом, травень 2026 року

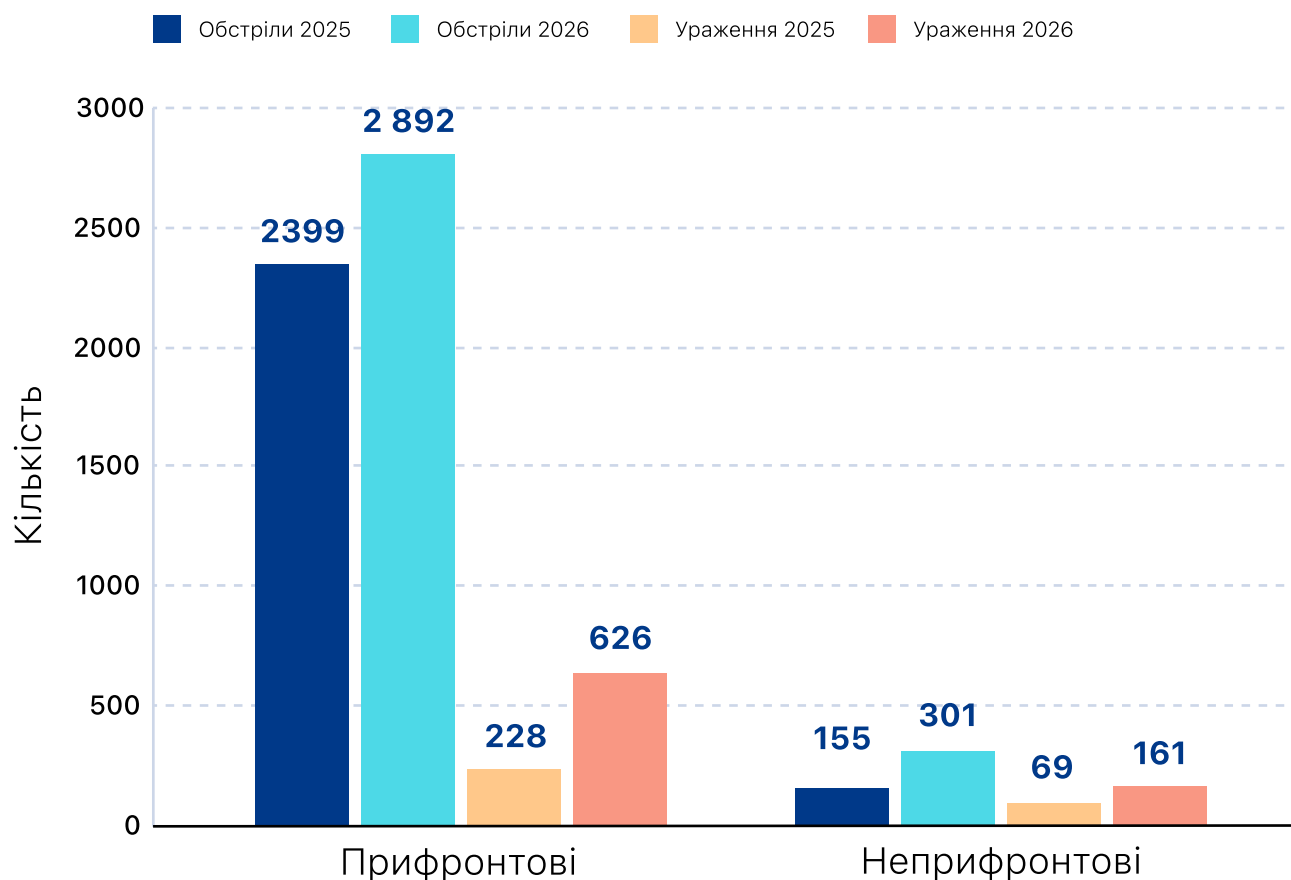


Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Переважно росія обстрілює прифронтові громади⁴, але неприфронтові також під ризиком. У травні на 194 прифронтові громади припало 2 892 обстріли (90,6% усіх зафіксованих випадків) та 626 уражень цивільної інфраструктури (79,5% усіх втрат). У середньому це 14,91 обстрілу і 3,23 ураження інфраструктури на одну прифронтову громаду. Саме тут війна має найбільш щільний, повторюваний і виснажливий характер.

⁴ Згідно з Постановою КМУ від 6 грудня 2022 року №1364

Обстріли та ураження цивільної інфраструктури у прифронтових і неприфронтових громадах, травень 2025 до травня 2026



Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Тилові громади мають значно нижчий середній рівень тиску, але вже не можуть нехтувати плануванням безпеки. У травні на 1 082 тилові громади припав 301 обстріл і 161 ураження цивільної інфраструктури. Для порівняння, у травні 2025 року у цих громадах було 155 обстрілів та 69 уражень.

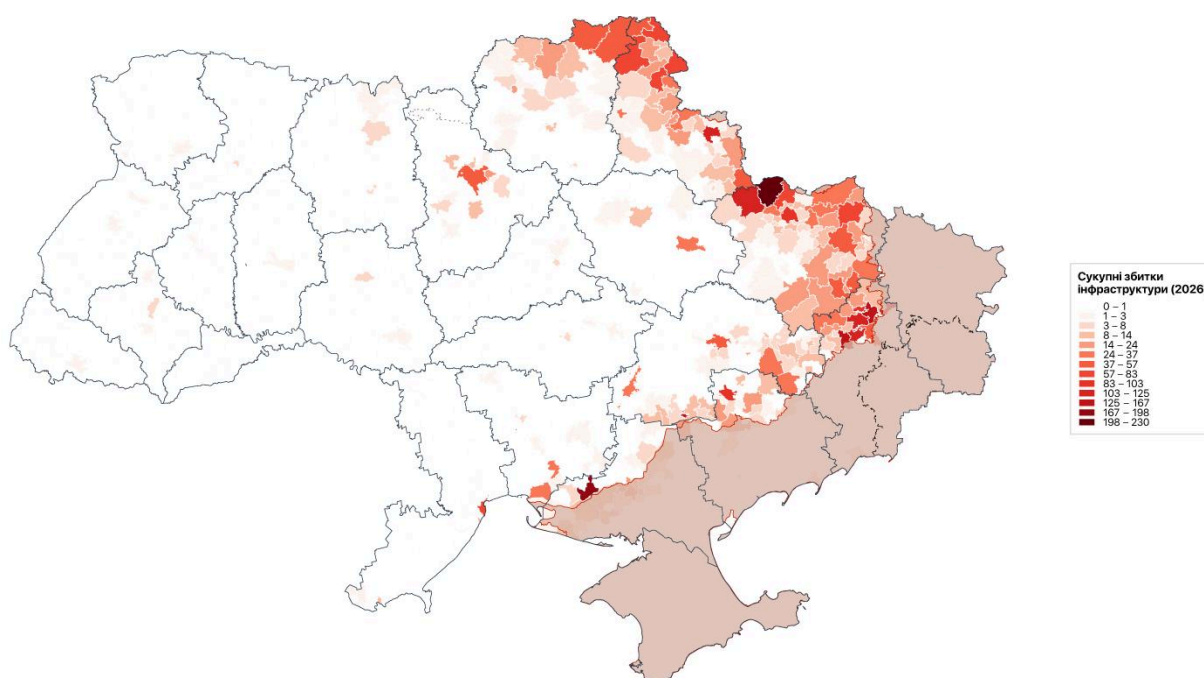
Серед тилових громад найбільше навантаження у травні припало на великі міські та сервісні центри. За кількістю обстрілів вирізнялися Київ – 18, Криворізька громада – 14, Дніпровська – 13, Полтавська та Буринська – по 11. За кількістю уражень інфраструктури найбільше постраждали Дніпровська – 13, Полтавська – 12, Київ – 9, Криворізька і Павлоградська – по 7. Для таких громад потрібна готовність до локальних повітряних ударів, швидкої оцінки пошкоджень і тимчасового відновлення сервісів.

Карта атак і карта руйнувань не завжди збігаються. Херсонщина та Запоріжжя мають дуже високу частоту атак, але найбільший обсяг пошкодженої інфраструктури припадає на Сумщину, Харківщину, Донеччину та Дніпропетровщину. Для планування підтримки це принципова різниця: одні території потребують ресурсів для роботи під постійно інтенсивними атаками, інші – для масштабнішого відновлення пошкодженого житла, енергетики, освіти й медицини.

Найвища інтенсивність обстрілів у травні була зосереджена у невеликій кількості громад. На десять найбільш обстріляних громад припало **35%** усіх зафіксованих обстрілів у громадах (**1 119 обстрілів**). Найбільше інцидентів було у Білозерській громаді Херсонської області – 182, Херсонській – 155, Семенівській громаді Чернігівської області – 134, Дар'ївській – 116 та Бериславській – 103. До цієї ж групи входили Преображенська, Комишуваська, Новоолександрівська, Милівська та Тернуватська громади. Це території, де війна має повторюваний і виснажливий характер.

РИСУНОК 9.

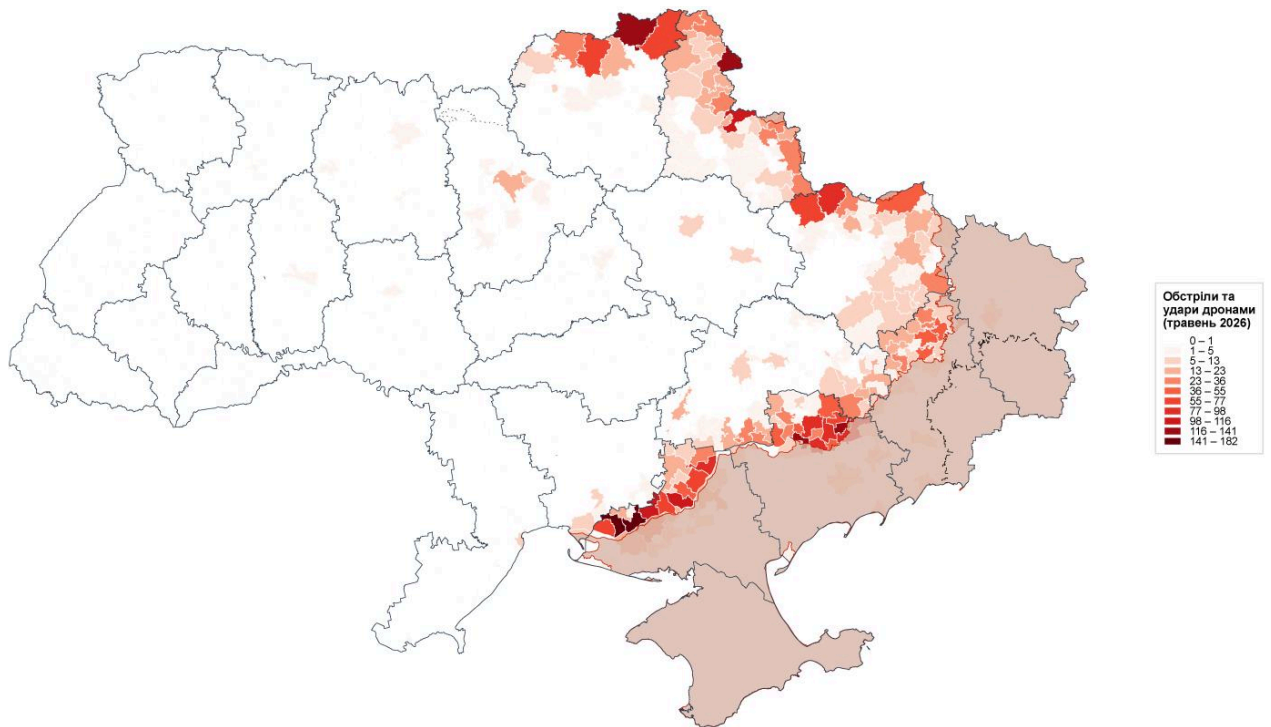
Інтенсивність ураження інфраструктури у січні-травні 2026 року (інтерактивна мапа)



Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Найбільші інфраструктурні втрати концентрувалися у невеликій групі громад, але не повністю збігалися з картою обстрілів. На десять громад із найбільшою кількістю уражень припало 272 випадки (34,6%) всіх уражень цивільної інфраструктури. Найбільше постраждали Богодухівська громада Харківської області – 49, Херсонська – 36, Краматорська – 32, Миколаївська громада Донецької області – 31, Нікопольська – 28, Сумська – 22, Середино-Будська – 20, а також Слов'янська, Харківська та Великописарівська – по 18. Саме ці громади зазнали найбільше матеріальних втрат у травні.

Обстріли та удари дронами у травні 2026 року (інтерактивна мапа)



Джерело: розрахунки KSE Institute на основі даних ACLED

Найбільші інфраструктурні втрати концентрувалися у невеликій групі громад, але не повністю збіглися з картою обстрілів. На десять громад із найбільшою кількістю уражень припало 272 випадки (34,6%) всіх уражень цивільної інфраструктури. Найбільше постраждали Богодухівська громада Харківської області – 49, Херсонська – 36, Краматорська – 32, Миколаївська громада Донецької області – 31, Нікопольська – 28, Сумська – 22, Середино-Будська – 20, а також Слов'янська, Харківська та Великописарівська – по 18. Саме ці громади зазнали найбільше матеріальних втрат у травні.

ЩО ОЗНАЧАЄ ЗРОСТАННЯ БЕЗПЕКОВИХ РИЗИКІВ ДЛЯ ГРОМАД?

Травневі дані підтверджують, що безпекова готовність має бути постійною складовою управління громадою, а не лише реакцією на окремі руйнування. Стабільно висока кількість уражень цивільної інфраструктури, домінування повітряних і дронних ударів та поширення ризиків на неприфронтові території означають, що громадам потрібні не лише ресурси на відновлення, а й базова спроможність швидко реагувати на наступну атаку. Громадам варто:

- **Перевірити алгоритми реагування після удару.** Потрібно заздалегідь визначити, хто проводить первинну оцінку ситуації, координує комунальні та екстрені служби, комунікує з мешканцями й збирає інформацію про пошкодження.
- **Підготувати процедури документування руйнувань.** Громадам потрібні визначені відповідальні особи, робочі команди, стандартні форми та зрозумілий порядок фіксації пошкодженого житла, енергетичних, освітніх, медичних і комунальних об'єктів.

Планування підтримки постраждалих громад від держави та донорів не має спиратися лише на кількість обстрілів чи приналежність до "прифронтових".

Інтенсивність атак, фактичний масштаб руйнувань і тип громади не завжди збігаються: одні громади працюють під постійним тиском, інші мають найбільші матеріальні втрати, а частина неприфронтових громад стикається з рідшими повітряними ударами, але значними збитками від них. Близькість до фронту залишається важливим, але не єдиним критерієм. Для пріоритизації ресурсів потрібно дивитися щонайменше на три показники: інтенсивність атак, фактичні інфраструктурні втрати і тип громади. Такий підхід дозволить донорам та державі точніше розділити потреби: де потрібна підтримка для постійного реагування під щоденним тиском, де – більші ресурси на відновлення житла й критичної інфраструктури, а де – базова готовність до рідших, але дорогих повітряних ударів.

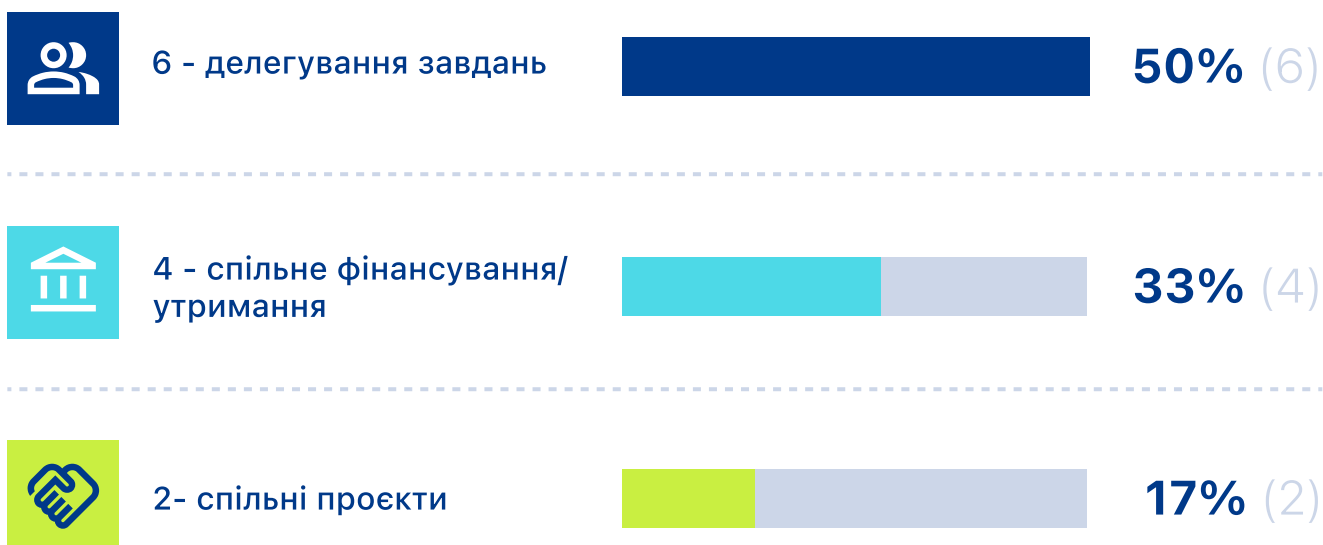
СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД

МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У травні співробітництво громад найчастіше використовувалося для передачі конкретних функцій або спільного утримання послуг, які окремі громаді складно забезпечити самостійно. За даними реєстру, після 1 травня було внесено 12 нових договорів: 6 — у формі делегування завдань, 4 — спільного фінансування або утримання установ, 2 — спільних проекти.

РИСУНОК 11.

Форма травневих договорів співробітництва громад у 2026 році



Джерело: KSE на основі даних Міністерства громад та територій

Найбільше травневі договори стосувалися тих сфер, де нестача фахівців і ресурсів найшвидше перетворюється на проблему доступу до послуг. Освітній блок охоплював 5 із 12 травневих договорів, але це були не типові договори про навчання дітей у школі іншої громади. Один договір стосувався надання послуг дітям з особливими освітніми потребами із закладів дошкільної та загальної середньої освіти Стеблівської громади через комунальну установу "Корсунь-Шевченківський інклюзивно-ресурсний центр". Ще чотири договори були укладені щодо спільного фінансування Центру професійного розвитку педагогічних працівників Дубенської міської ради.

Згадані приклади добре показують логіку "сервісного хабу", яку ми бачили в багатьох договорах цього року. Дубенська міська рада стала таким хабом для кількох сусідніх громад, які спільно фінансують центр професійного розвитку педагогічних працівників. У випадку Стеблівської та Корсунь-Шевченківської громад ідеться про доступ Стеблівської громади до спеціалізованих установ Корсунь-Шевченківської міської ради. Один договір стосується послуг Трудового архіву Корсунь-Шевченківської міської ради для Стеблівської громади, другий — надання послуг дітям з особливими освітніми потребами із закладів Стеблівської громади через Корсунь-Шевченківський інклюзивно-ресурсний центр. У цих випадках ідеться не лише про економію коштів, а й про доступ до спеціалізованої адміністративної та освітньої інфраструктури, яку менша громада не завжди може забезпечити самостійно.

Деякі договори про співпрацю були пов'язані не лише зі звичайними соціальними послугами, а й із новими потребами воєнного часу. Наприклад, це договори про супровід ветеранів, демобілізованих осіб, вразливих груп та переміщених мешканців. Особливо показовими є договори за участі Маріупольської міської військової адміністрації щодо роботи мережі центрів "ЯМаріуполь" і "ЯМаріуполь.Турбота". У цих договорах Маріупольська МВА є сервісним оператором мережі підтримки для Волноваської та Андріївської військових адміністрацій. Через цю мережу можна реалізовувати заходи допомоги для мешканців громад-партнерів, зокрема переміщених або постраждалих від війни людей. Це важливо не як звичайна соціальна послуга, а як модель, коли переміщена або постраждала адміністрація зберігає контакт із людьми через уже створену мережу сервісів.

Усі 12 травневих договорів були укладені в межах однієї області, причому 3 із них стосувалися громад або військових адміністрацій прифронтової Донецької області. Це договір між Слов'янською та Великоновосілківською військовими адміністраціями щодо заходів територіальної оборони та згадані вище договори з Маріупольською військовою адміністрацією. Такі договори є прикладом, що співпрацю можна використовувати не лише для соціальних чи освітніх сервісів, а й для завдань, безпосередньо пов'язаних із воєнним станом. У громадах із постійним безпековим навантаженням співробітництво потенційно може стати механізмом об'єднання ресурсів там, де окремій адміністрації бракує грошей, людей або організаційної спроможності.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У травні Мінрозвитку зареєструвало 5 угод і меморандумів про міжнародне територіальне співробітництво. Серед партнерів були громади та регіони з Польщі, Великобританії, Швеції та Норвегії. Травневі угоди охоплювали не лише культуру чи обміни, які традиційно були основою побратимства, а й кризове управління, стійкість, післявоєнну відбудову, цифрову трансформацію, енергоефективність, молодіжну політику та інституційне навчання.

Найцікавіше у травневих міжнародних угодах – це зміна самого змісту партнерства. Поруч із традиційними напрямками — культурою, освітою, туризмом і обмінами — у реєстрі договорів дедалі частіше з'являються теми, безпосередньо пов'язані з управлінською спроможністю громад: кризове управління, стійкість, цифрова трансформація, енергоефективність, післявоєнна відбудова та інституційне навчання. Це добре видно на прикладі нової угоди Вінниці з Гельсінгборгом: вона доволі широка, але сфокусована на таких напрямках як кризове управління, стійке функціонування, кліматична адаптація, цифрова трансформація та інституційне навчання. Схожу логіку має меморандум Миколаєва з Крістіансанном, який поєднує демократію і належне управління, сталий міський розвиток, післявоєнну відбудову, зміцнення місцевого самоврядування та молодіжні обміни.

Офіційний реєстр не відображає всієї міжнародної активності громад у реальному часі. У травні публічно повідомлялося про інші партнерства та домовленості, зокрема у межах IV Міжнародного саміту міст і регіонів у Києві, де було [заявлено про підготовку або підписання](#) понад 20 нових угод і меморандумів (між політичним погодженням, підписанням, поданням документів і реєстрацією в Мінрозвитку може пройти кілька тижнів або місяців). Тому реєстр показує не всю міжнародну активність, а лише ту її частину, яка вже пройшла формальний цикл.